

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. sausio 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Bendra prieglobsčio politika – Pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos – Direktyva 2011/95/ES – 10 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis – Persekiojimo priežastys – „Politinių pažiūrų“ ir „priskiriamų politinių pažiūrų“ sąvokos – Prieglobsčio prašytojo bandymai kilmės šalyje teisinėmis priemonėmis gintis nuo neteisėtai veikiančių nevalstybinių subjektų, netgi pasitelkiančių atitinkamos valstybės teisėsaugą“

Byloje C-280/21

dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. balandžio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

P.I.

prieš

Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, teisėjai M. Safjan, N. Piçarra (pranešėjas), N. Jääskinen ir M. Gavalec,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- P.I., atstovaujamo advokato L. Biekšos,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos K. Dieninio ir V. Kazlauskaitės-Švenčionienės,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Azéma ir A. Steiblytės,

* Proceso kalba: lietuvių.

susipažinęs su 2022 m. birželio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) 10 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant P.I. ir Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) ginčą dėl pastarojo atsisakymo suteikti P.I. pabėgėlio statusą.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos ir 1954 m. balandžio 22 d. įsigaliojusios Konvencijos dėl pabėgėlių statuso (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 189 t., p. 150, Nr. 2545 (1954)), papildytos 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu ir 1967 m. spalio 4 d. įsigaliojusi Protokolu dėl pabėgėlių statuso (toliau – Ženevos konvencija), 1 straipsnio A skirsnio 2 punkto pirmoje pastraipoje nustatyta, kad terminas „pabėgėlis“ nusako asmenį, kuris „dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba“.

Sąjungos teisė

- 4 Direktyvos 2011/95 4, 12, 16 ir 29 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
„(4) Ženevos konvencija ir Protokolas yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo;
<...>
(12) pagrindinis šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtinausios lengvatos;

<...>

(16) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių teisę į prieglobstį, taip pat skatinti taikyti tos Chartijos 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ir 35 straipsnius, todėl direktyva turėtų būti atitinkamai įgyvendinama;

<...>

(29) viena iš pabėgėlio statuso suteikimo pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį sąlygų yra priežastinis ryšys tarp persekiojimo priežasčių, t. y. rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei, ir persekiojimo veiksmų arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimas.“

5 Šios direktyvos 2 straipsnio d punkte pakartojama Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 punkto pirmoje pastraipoje pateikta „pabėgėlio“ apibrėžtis, o direktyvos 2 straipsnio e punkte „pabėgėlio statusas“ apibrėžtas kaip „valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra pabėgėlis“.

6 Direktyvos 2011/95 2 straipsnio h punkte sąvoka „tarptautinės apsaugos prašymas“ apibrėžta kaip „trečiosios šalies piliečio <...> [, kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso,] pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos“, o šio straipsnio i punkte sąvoka „prašytojas“ apibrėžta kaip „trečiosios šalies pilietis <...>, pateikęs [tokį] prašymą, dėl kurio dar nėra priimtas galutinis sprendimas“.

7 Minėtos direktyvos 4 straipsnio „Faktų ir aplinkybių vertinimas“ 3 ir 5 dalyse nustatyta:

„3. Tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į:

- a) visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu, įskaitant kilmės šalies įstatymus ir kitus teisės aktus bei jų taikymo būdą;
- b) atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas patyrė ar gali patirti persekiojimą arba didelę žalą;

<...>

5. Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojas privalo pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir kai prašytojo pareiškimų faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei įvykdomos šios sąlygos:

- a) prašytojas realiai stengėsi pagrįsti savo prašymą;
- b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija;
- c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs ir patikimi bei neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju;

- d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos kiek įmanoma anksčiau, nebent jis gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; ir
- e) yra nustatyta, kad prašytojas bendrai yra patikimas.“
- 8 Pagal tos direktyvos 6 straipsnio a ir c punktus „persekiojimo vykdytojai“ yra valstybė ir „nevalstybiniai subjektai“, jei galima įrodyti, kad valstybė negali arba nenori suteikti apsaugos nuo persekiojimo ar didelės žalos.
- 9 Direktyvos 2011/95 9 straipsnyje „Persekiojimo veiksmai“ nurodyta:
- „1. Tam, kad veiksmas būtų laikomas persekiojimo veiksmu pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, jis turi būti:
- a) pakankamai rimtas pagal savo pobūdį ar dažnumą, kad sudarytų sunkų pagrindinių žmogaus teisių pažeidimą, visų pirma tų teisių, nuo kurių negalima nukrypti pagal [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos] Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 15 straipsnio 2 dalį, arba
- b) įvairių priemonių sancaupa, įskaitant žmogaus teisių pažeidimus, kuri yra pakankamai sunki, kad veiktų asmenį panašiai kaip nurodyta a punkte.
2. Persekiojimo veiksmai pagal 1 dalį gali <...>, *inter alia*, pasireikšti tokiomis formomis:
- <...>
- c) neproporcingas ir diskriminuojantis persekiojimas ar baudimas;
- <...>
3. Pagal 2 straipsnio d punktą turi būti ryšys tarp 10 straipsnyje nurodytų priežasčių ir persekiojimo veiksmų[,] apibrėžtų pagal šio straipsnio 1 dalį[,] arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimo.“
- 10 Šios direktyvos 10 straipsnio „Persekiojimo priežastys“ 1 dalies e punkte ir 2 dalyje numatyta:
- „1. Valstybės narės, vertindamos persekiojimo priežastis, atsižvelgia į šiuos veiksnius:
- <...>
- e) politinių pažiūrų sąvoka visų pirma apima turimas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą tam tikru klausimu, susijusiu su 6 straipsnyje minėtais galimais persekiojimo vykdytojais ir jų politika ar metodais, nesvarbu, ar prašytojas pagal tas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą ėmėsi veiksmų.
2. Vertinant, ar prašytojas visiškai pagrįstai bijo būti persekiojamas, nesvarbu, ar prašytojas iš tikrųjų turi rasinių, religinių, tautinių, socialinių ar politinių savybių, dėl kurių jis gali būti persekiojamas, su sąlyga, kad tokią savybę prašytojui priskiria persekiojimo vykdytojas.“

- 11 Minėtos direktyvos 13 straipsnis „Pabėgėlio statuso suteikimas“ suformuluotas taip:
„Valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris priskiriamas prie pabėgėlių pagal II ir III skyrius.“

Lietuvos teisė

- 12 2004 m. balandžio 29 d. Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties Nr. IX-2206 (Žin., 2004, Nr. 73-2539), kuriuo į Lietuvos teisę perkelta, be kita ko, Direktyva 2011/95, 83 straipsnio 2 dalyje (2014 m. gruodžio 9 d. Įstatymo Nr. XII-1396 (TAR, 2014, Nr. 19923) redakcija) numatyta:

„Kai nagrinėjant prieglobsčio prašytojo prašymą suteikti prieglobstį nustatoma, kad su jo statuso nustatymu susiję duomenys, nepaisant prieglobsčio prašytojo nuoširdžių pastangų, negali būti patvirtinti rašytiniais įrodymais, šie duomenys vertinami prieglobsčio prašytojo naudai ir prašymas suteikti prieglobstį laikomas pagrįstu, jeigu kiek įmanoma anksčiau pateiktas prašymas suteikti prieglobstį, nebent prieglobsčio prašytojas gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė, pateikta visa prieglobsčio prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija, prieglobsčio prašytojo paaiškinimai yra neprieštaringi bei nuoseklūs ir neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prieglobsčio prašytojo atveju.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 13 2019 m. liepos 15 d. trečiosios šalies pilietis P.I. pateikė Migracijos departamentui prieglobsčio prašymą. Grįsdamas prašymą jis nurodė, kad 2010 m. savo kilmės šalyje sudarė akcijų pirkimo sutartį su įmone, priklausančia asmeniui, susijusiam su valdžios sluoksniais, įskaitant žvalgybą. Šiai įmonei jis pervedė 690 000 JAV dolerių (USD) (apie 647 500 EUR). Kadangi ši sutartis nebuvo įvykdyta, P.I. paprašė kitos sutarties šalies grąžinti jam šią sumą. Vėliau minėtos įmonės savininko iniciatyva jam buvo iškelta baudžiamoji byla, o 2015 m. gruodžio mėn. jis turėjo atsisakyti didžiosios dalies jo įmonės vystyto projekto, kurio kontrolė perėjo tam tikroms įmonėms, priklausančioms kitiems asmenims.
- 14 2016 m. sausio mėn. baudžiamoji byla buvo nutraukta. Tačiau po to, kai P.I. nuo neteisėto jo projekto užgrobimo pabandė gintis teismuose, 2016 m. balandžio mėn. baudžiamoji byla buvo atnaujinta, su naujaisiais P.I. įmonės savininkais susijusiam asmeniui davus parodymus prieš P.I. 2016 m. gruodžio mėn. ir 2017 m. sausio mėn. minėtoje baudžiamojoje byloje buvo priimti nutarimai patraukti P.I. kaltinamuoju ir suimti; tuo metu iš jo buvo atimta likusi projekto dalis.
- 15 2020 m. rugsėjo 21 d. sprendimu Migracijos departamentas atmetė P.I. prašymą suteikti pabėgėlio statusą. Užbaigęs tyrimą šis departamentas nusprendė, kad nors motyvai, dėl kurių kilo baudžiamojo persekiojimo ir sulaikymo grėsmė, buvo nustatyti ir laikomi tikėtiniais, jie neatitinka nė vieno Ženevos konvencijoje nurodyto motyvo, įskaitant, be kita ko, motyvą, grindžiamą „politinių pažiūrų“ sąvoka.
- 16 Vilniaus apygardos administraciniam teismui atmetus dėl to sprendimo pateiktą skundą, P.I. to teismo sprendimą apskundė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis ginčija Migracijos departamento sprendimą, patvirtintą pirmosios instancijos teismo, ir teigia, kad kai persekiojimo veiksmai arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimas yra susiję (kaip nagrinėjamu atveju) ne su tradiciškai

suprantama „politine veikla“ ar viešai deklaruojamomis politinėmis idėjomis, o su jo pasipriešinimu, įvykdytu realiais veiksmais, neteisėtai veikiančiai grupei, kuri daro įtaką valstybei per korupciją, šis pasipriešinimas patenka į „politinių pažiūrų“ pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnį sąvoką kaip „priskiriamos politinės pažiūros“. Jis paaiškina, kad jam inkriminuojama nusikalstama veika (turto prievartavimas, siekiant ypač didelės vertės svetimo turto išgijimo) iš tiesų yra tarp verslo subjektų kilęs turtinis ginčas.

- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad P.I. per visą tyrimą nuosekliai tvirtino, jog su valdžia korupciniais ryšiais susiję verslininkai perėmė jo turtą, kad po to, kai jis pasipriešino atitinkamam veiksmui, vieno iš šių verslininkų iniciatyva jam buvo iškelta baudžiamoji byla siekiant įbauginti, o nutraukus šią bylą, ji buvo atnaujinta po to, kai P.I. pabandė gintis teismuose, ir joje, be kita ko, buvo priimtas nutarimas jį suimti. Teismas priduria, kad pagal prieglobsčio srities nacionalinės teisės aktus baudžiamasis persekiojimas ar baudimas yra laikomas persekiojimu, jeigu yra neproporcingas ir diskriminacinis, ir paaiškina manąs, jog yra tikėtina, kad minėta baudžiamoji byla buvo „sufabrikuota“, todėl, jei P.I. grįžtų į savo kilmės šalį, kiltų pavojus, kad jis bus toliau persekiojamas.
- 18 Šiomis aplinkybėmis Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pasipriešinimas neteisėtai veikiančiai korupciškai įtakingai grupei, kuri susidorojimą su prieglobsčio prašytoju vykdo per valstybės aparatą ir nuo kurio[s] dėl valstybėje išsikerojusios korupcijos nėra įmanoma teisėtai apsiginti, prilyginamas priskiriamiems politiniams įsitikinimams (angl. *attributed political opinion*) [Direktyvos 2011/95] 10 straipsnio prasme?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 19 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad sąvoka „politinės pažiūros“ apima tarptautinės apsaugos prašytojo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio h ir i punktus, bandymus teisinėmis priemonėmis apginti savo asmeninius turtinius ir ekonominius interesus nuo neteisėtai veikiančių nevalstybinių subjektų, kai šie dėl su atitinkama valstybe palaikomų korupcinių ryšių prieš prašytoją pasitelkia netgi jos teisėsaugą.
- 20 Pirmiausia reikia priminti, kad Direktyva 2011/95 – kaip nurodyta jos 12 konstatuojamojoje dalyje – buvo priimta siekiant, be kita ko, kad visos valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus.
- 21 Ši direktyva turi būti aiškinama atsižvelgiant į jos bendrą struktūrą ir tikslą, ne tik laikantis Ženevos konvencijos, kuri – kaip priminta minėtos direktyvos 4 konstatuojamojoje dalyje – yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo, bet ir – kaip matyti iš tos direktyvos 16 konstatuojamosios dalies – gerbiant Pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) pripažintas teises (šiuo klausimu žr. 2020 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Karo tarnyba ir prieglobstis)*, C-238/19, EU:C:2020:945, 19 ir 20 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 22 Pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą sąvoka „pabėgėlis“ apima, be kita ko, trečiosios šalies pilietį, kuris dėl visiškai pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo prie tam tikros socialinės grupės baimės yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja naudotis tos šalies apsauga.
- 23 Pagal šios direktyvos 13 straipsnį valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą trečiosios šalies piliečiui, kuris atitinka, be kita ko, jos 9 ir 10 straipsniuose numatytus reikalavimus.
- 24 Taigi tokio statuso prašytojas dėl jo kilmės šalyje esančių aplinkybių turi pagrįstai baimintis „persekiojimo veiksmų“ (kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 9 straipsnio 1 ir 2 dalis), kuriuos jo atžvilgiu atlieka šios direktyvos 6 straipsnyje nurodyti „persekiojimo vykdytojai“, jeigu yra priežastinis ryšys (kaip tai suprantama pagal 9 straipsnio 3 dalį, siejamą su šios direktyvos 29 konstatuojamąja dalimi) tarp šių veiksmų arba apsaugos nuo jų nebuvimo ir bent jau vienos iš penkių tos direktyvos 10 straipsnyje išvardytų persekiojimo priežasčių, tarp kurių yra „politinės pažiūros“ (pagal analogiją žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Y ir Z*, C-71/11 ir C-99/11, EU:C:2012:518, 51 punktą).
- 25 Kiek tai susiję su „politinių pažiūrų“ sąvoka, dėl kurios kilo abejonių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punkte nustatyta, kad ši sąvoka „visų pirma apima turimas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą tam tikru klausimu, susijusiu su 6 straipsnyje minėtais galimais persekiojimo vykdytojais ir jų politika ar metodais, nesvarbu, ar prašytojas pagal tas pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą ėmėsi veiksmų“. Be to, pagal 10 straipsnio 2 dalį nesvarbu, ar prašytojas iš tikrųjų turi savybę, susijusią su politinėmis pažiūromis, dėl kurių jis gali būti persekiojamas, jeigu tokią savybę jam priskiria persekiojimo vykdytojas.
- 26 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, pirma, kad pats šių nuostatų tekstas rodo, jog sąvoka „politinės pažiūros“ turi būti aiškinama plačiai. Ši prielaida grindžiama keliais pagrindais. Pirmiausia taip yra dėl žodžių junginio „visų pirma“ vartojimo, siekiant neišsamiai nurodyti elementus, kuriais remiantis galima identifikuoti šią sąvoką. Be to, minimos ne tik „pažiūros“, bet ir „įsitikinimai“ bei „tikėjimas“ tam tikru klausimu, susijusiu su galimais persekiojimo vykdytojais, taip pat klausimu, susijusiu su šių vykdytojų „politika“ ir „metodais“; šios pažiūros, įsitikinimai ar tikėjimas nebūtinai turi pasireikšti prašytojo veiksmais. Galiausiai akcentuojama tai, kaip persekiojimo vykdytojai suvokia jų „politinių“ pobūdį.
- 27 Tokį aiškinimą patvirtina Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovas ir Tarptautinės apsaugos gairės pagal 1951 m. Konvenciją dėl pabėgėlių statuso ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso (Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (VPRK), 1979, atnaujintas 2019 vasario mėn., HCR/1P/4/FRE/REV.4), kuriais reikia remtis atsižvelgiant į ypatingą jų svarbą dėl vaidmens, kurį Ženevos konvencija priskiria VPRK (šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 57 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Pagal šias gaires sąvoka „politinės pažiūros“ taip pat suprantama plačiai, nes gali apimti bet kokias pažiūras ar bet koki klausimą, susijusius su valstybės aparatu, vyriausybe, visuomene ar politika.
- 28 Antra, kadangi sąvoka „politinės pažiūros“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punktą, siekiama apsaugoti teisę į nuomonės ir žodžio laisvę, ji turi būti aiškinama atsižvelgiant į Chartijos 11 straipsnį, kuris šios direktyvos 16 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodytas kaip vienas iš straipsnių, kuriais remtis siekiama taikant šią direktyvą.

- 29 Pagal Chartijos 11 straipsnį kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę, o ši teisė apima laisvę turėti savo įsitikinimus, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas, valdžios institucijoms nekliudant ir nepaisant valstybių sienų. Kaip matyti iš Su Pagrindinių teisių chartija susijusių išaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17) ir Chartijos 52 straipsnio 3 dalies, jos 11 straipsnyje užtikrinamų teisių esmė ir taikymo sritis yra tokios pat, kaip garantuojamos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje (kaip išaiškinta Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje), ir tai netrukdo Sąjungos teisei suteikti didesnės jų apsaugos (šiuo klausimu žr. 2022 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-401/19, EU:C:2022:297, 44 punktą).
- 30 Iš šios jurisprudencijos matyti, kad saviraiškos laisvė yra vienas iš esminių demokratinės visuomenės pagrindų ir viena iš svarbiausių jos pažangos ir kiekvieno asmens vystymosi sąlygų ir kad ja iš esmės saugoma ne tik „informacija“ ar „idėjos“, kurios yra palankiai vertinamos arba laikomos neužgauliomis arba nereikšmingomis, bet ir tos, kurios įžeidžia, šokiruoja arba trikdo; taip yra siekiant užtikrinti pliuralizmą, toleranciją ir atvirumą dvasiā, be kurių neįmanoma demokratinė visuomenė (2015 m. spalio 15 d. EŽTT sprendimo *Perinçek prieš Šveicariją*, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, 196 punkto i papunktis).
- 31 Be to, Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pabrėžęs, kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnio 2 dalis beveik nepaliekia galimybės apriboti saviraiškos laisvę politinių kalbų ar bendrojo intereso klausimų srityje ir kad tuomet, kai kalbama bendrojo intereso tema, paprastai užtikrinamas aukštas saviraiškos laisvės apsaugos lygis (2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Perinçek prieš Šveicariją*, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, 196 punkto i papunktis, 197, 230 ir 231 punktai). Jis taip pat paaiškino, kad korupcija tvarkant valstybės viešuosius reikalus yra bendrojo intereso klausimas ir kad diskusija apie tai prisideda prie politinių diskusijų (šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Nadtoka prieš Rusiją*, CE:ECHR:2016:0531JUD003801005, 43 punktą).
- 32 Ši Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, kuri yra svarbi aiškinant Chartijos 11 straipsnį, patvirtina platų sąvokos „politinės pažiūros“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punktą, aiškinimą. Pagal šį aiškinimą sąvoka „politinės pažiūros“ apima bet kokias pažiūras, įsitikinimus ar tikėjimą, kurie nebūtinai yra tiesioginio ir betarpiško politinio pobūdžio, tačiau pasireiškia veiksmais ar neveikimu, kuriuos šios direktyvos 6 straipsnyje nurodyti persekiojimo vykdytojai suvokia kaip patenkančius į su jais pačiais ar jų politika ir (arba) jų metodais susijusią sritį ir atspindinčius prieštaravimą ar pasipriešinimą jiems.
- 33 Trečia, platus sąvokos „politinės pažiūros“ aiškinimas kaip „persekiojimo priežasčių“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punktą, reiškia, kad, siekdamas nustatyti tokių pažiūrų egzistavimą ir priežastinį ryšį tarp jų ir persekiojimo veiksmų, kompetentingos valstybių narių institucijos turi atsižvelgti į bendrą pabėgėlio statuso prašytojo kilmės šalies kontekstą, be kita ko, politiniu, teisiniu, teismų, istoriniu ir sociokultūriniu aspektais.
- 34 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tam tikrų pažiūrų, įsitikinimų ar tikėjimo, kurie nėra tiesioginio ir betarpiško politinio pobūdžio, išreiškimas veiksmu ar neveikimu – atsižvelgiant į specifinį prašytojo kilmės šalies kontekstą – gali lemti tai, kad „persekiojimo vykdytojai“ tokioms pažiūroms, įsitikinimams ar tikėjimui priskirs „politinių pažiūrų“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalies e punktą ir 2 dalį, pobūdį.

- 35 Šiuo klausimu jis nurodė, kad, vykstant ginkluotam konfliktui, ypač pilietiniam karui, ir nesant teisinės galimybės išvengti karo prievolės, egzistuoja tvirta prielaida, kad atitinkamos trečiosios šalies valdžios institucijos atsisakymą atlikti karo tarnybą gali aiškinti kaip politinį prieštaravimą, neatsižvelgdamos į galimai sudėtingesnius suinteresuotojo asmens asmeninius motyvus, su sąlyga, kad valstybės narės, kurioje pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, valdžios institucijos patikrins, ar tokio atsisakymo sąsaja su atitinkama persekiojimo priežastimi yra aiški (2020 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Karo tarnyba ir prieglobstis)*, C-238/19, EU:C:2020:945, 47, 48, 60 ir 61 punktai).
- 36 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tarptautinės apsaugos prašytojo dalyvavimas pateikiant peticiją prieš savo kilmės šalį Europos Žmogaus Teisių Teisme tam, kad būtų konstatuotas valdžioje esančio režimo padarytas pagrindinių laisvių pažeidimas, turi būti laikomas persekiojimo dėl „politinių pažiūrų“ priežastimi, jeigu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad režimas tokį dalyvavimą suvokia kaip politinio pasipriešinimo aktą, dėl kurio galėtų imtis represijų (šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Ahmedbekova*, C-652/16, EU:C:2018:801, 90 punktą).
- 37 Tas pats pasakytina apie pabėgėlio statuso prašytojo bandymus ginti savo interesus teisme, reiškiant ieškinius prieš jį neteisėtai veikiantiems nevalstybiniais subjektams, kai šie subjektai dėl su valstybe palaikomų korupcinių ryšių gali prieš prašytoją pasitelkti jos teisėsaugą, net jeigu prašytojo ieškinys buvo grindžiamas jo asmeninių turtinių ir ekonominių interesų apsauga.
- 38 Vertindamos Direktyvos 2011/95 4 straipsnyje nurodytus faktus ir aplinkybes (pagal šio straipsnio 3 dalį tai turi būti atliekama individualiai, atsižvelgiant į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes) ir atsižvelgdamos į visus svarbius faktus, visų pirma nurodytus šio sprendimo 33 punkte, valstybės narės kompetentingos institucijos turi turėti omenyje tai, kad gali būti labai sunku pateikti tiesioginių įrodymų, jog kilmės valstybės valdžios institucijos tam tikrą prašytojo veiksmą ar neveikimą gali suvokti kaip „politinių pažiūrų“ išraišką. Direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje pripažįstama, kad prašytojas ne visada galės pagrįsti savo prašymą dokumentais ar kitais įrodymais, ir išvardijamos kumuliacinės sąlygos, kurioms esant tokių įrodymų nereikalaujama (pagal analogiją žr. 2020 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Karo tarnyba ir prieglobstis)*, C-238/19, EU:C:2020:945, 55 punktą).
- 39 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 59 punkte, dėl to šios valdžios institucijos, atsižvelgdamos į visas aplinkybes, turi įvertinti, ar politinės pažiūros, kurias persekiojimo vykdytojai priskiria prašytojui, yra tikėtinos.
- 40 Atsižvelgiant į visus išdėstytus motyvus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2011/95 10 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad sąvoka „politinės pažiūros“ apima tarptautinės apsaugos prašytojo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio h ir i punktus, bandymus teisinėmis priemonėmis apginti savo asmeninius turtinius ir ekonominius interesus nuo neteisėtai veikiančių nevalstybinių subjektų, kai šie dėl su atitinkama valstybe palaikomų korupcinių ryšių prieš prašytoją pasitelkia netgi jos teisėsaugą, jeigu persekiojimo vykdytojai šiuos bandymus suvokia kaip prieštaravimą ar pasipriešinimą su jais pačiais ar jų politika ir (arba) jų metodais susijusioje srityje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 41 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 10 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis

turi būti aiškinami taip:

sąvoka „politinės pažiūros“ apima tarptautinės apsaugos prašytojo, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio h ir i punktus, bandymus teisinėmis priemonėmis apginti savo asmeninius turtinius ir ekonominius interesus nuo neteisėtai veikiančių nevalstybinių subjektų, kai šie dėl su atitinkama valstybe palaikomų korupcinių ryšių prieš prašytoją pasitelkia netgi jos teisėsaugą, jeigu persekiojimo vykdytojai šiuos bandymus suvokia kaip prieštaravimą ar pasipriešinimą su jais pačiais ar jų politika ir (arba) jų metodais susijusioje srityje.

Jürimäe

Safjan

Piçarra

Jääskinen

Gavalec

Paskelbta 2023 m. sausio 12 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

A. Calot Escobar

Kolegijos pirmininkė

K. Jürimäe